

VAKIF HATTAT OKULU

Dr. İbrahim ATEŞ

elçuklular ve Osmanlılar zamanında vakıfların Türk eğitim ve öğretim hayatında büyük rol oynadığı bilinen bir gerçektir. Mektep, medrese, dârü'l-hadis, dârü'l-kurrâ, dârü'l-hikme, dâru't-tib gibi dinî ve dünyevî bilgilerin özenle öğretildiği ilk, orta ve yüksek seviyedeki bu ilim ve irfan yuvaları vakıf yoluyla varedilip, her türlü ihtiyacı yine vakıf tarafından karşılanan eğitim müesseseleridir. Bilhassa Osmanlılar zamanında sayı, seviye, kapasite, kapsam ve intizam bakımından eşsiz bir inkişaf gösteren bu müesseseler, ülkemizin her yerinde vatandaşlarımızın istifadesine âmâde kılınmıştır. Herkese ve her kesime açık olup, bağrında binlerce bilgin ve yüzbinlerce öğrenciyi barındıran bu müesseseler uzun yıllar ülke ve insanımızın hizmetinde olmuştur.

Yurt sathında yaygın olup, yılların yıpratmadığı bu yapıların ihtişamla ayakta duran ölümsüz örneklerini, yaşadığımız yörelerde bol miktarda görmemiz mümkündür. Diğer taraftan bu müesseselerde okutulan ilmi eserlerle, yetiştirilen bilginlerin ilim âlemine kazandırdıkları kaynak eserler yerli ve yabancı araştırmacıların hayranlıkla etüd ve istifade ettikleri bilgi hazineleridir.

Bilgi ve kültür hayatımızın görkemli geçmişine tanıklık eden sözkonusu yapılarla eserler, varlıklarını Allah rızası doğrultusunda vakfederek vatan ve vatandaşlarının hizmetine terk ve tahsis eden hayırsever insanların eserleridir. Bu insanların dinî düşünce ve hür irade ile insanî ihtiyaçların karşılanması gayesiyle yapıp veya yaptırıp vakfettikleri hayrat tesislerinin bir bölümünü teşkil eden bu eserler, ilmi ilerlememizde önemli etken olan tesislerdir.

Atayadigârı vakıfların yapım, bakım ve yönetimini üstlendiği önemli eğitim kurumlarından biri de yazımıza konu olan Hattat Okulu'dur. İslâm Vakıfları Müzesi bünyesinde kurulup, güzel sanatların başta gelen dallarından biri olan hat sanatında usta sanatkarlar yetiştirmeyi amaçlayan bu okulun yetiştirdiği hattatların yazdıkları yazılar Türk'ün dehasını dile getiren eserler olarak câmi, mescid, medrese v.b. yapıların değişik yerleri ile müzeler ve yazma eser kütüphanelerini süslemektedir. Bazen bir kitap, bazen bir kitâbe, bazen de bir levhada görüp bakmaya doyamadığımız güzel hat eserleri, Türklerin bu alandaki üstünlüğünü dillere destan edip dünyaya duyuran eserlerdir. Kur'ân-ı Kerîm'in Mekke ve Medine'de indirildiği, Mısır'da en iyi şekilde okunduğunu ve İstanbul'da en güzel şekilde yazıldığını dile getiren atasözü bu gerçeği ifadeye yeter sanırım.

Böylesine harika hat eserlerini meydana getiren hat üstadlarının geliştirip güzel sanatların önemli bir dalı haline getirdikleri hat sanatının yayılması gayesiyle kurulan Hattat Okulu'nun amacı, yönetim, program, eğitim ve istihdam yönleriyle ilgili önemli hususlar ihtiva eden yönetmeliğini, orijinali ve sadeleştirilmiş şekli ile yorumumuzu okuyucularımızın tetkikine sunmayı faydalı gördük. Zira geçmişimize ışık tutan bu gibi belgelerin ihtiva ettikleri bilgilerle birlikte gençlerimizin istifadesine sunulması, tarihi gerçekleri görüp müesseseleri sıhhatli bir şekilde inceleyerek değerlendirme ve yorumlarını doğruya yönlendirmede yardımcı olacağı aşikardır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıf Belgeler Arşivi'nde muhafaza edilen 950 no'lu kütük defterinin 31-33. sayfalarında kayıtlı olan

Hattat Okulu Nizamnâmesi'nin orijinali aynen şöyledir.

Medresetü'l-Hattâtîn Ta'limât-nâmesi

Birinci Madde- Sanâyi'-i nefîse-i şarkıyyeden hutût ve usûl-i teclit ve tezhîbin ta'lim ve tadrîsi için Dârü'l-hilâfeti'- aliyye'de "Medresetü'l Hattâtîn" namıyla bir mekteb te'sîs edilmiştir.

İkinci Madde- Gerek Devlet-i Aliyye-i Osmaniyeye gerek düvel-i sâire tebe'asından olan umûm-ı efrâd-ı İslâmiyye, ta'limât-nâme ahkâmına ittibâ' etmek şartıyla medreseye bilâ-ücretin devâm edebilirler.

- İdâre -

Üçüncü Madde- Medrese-i İslâmiyye müzesine merbut ve idaresi müze müdiriyyetine mufavvazdır.

Müze idare meclisi, medresede de aynı vezâif ve selahiyeti hâizdir.

Dördüncü Madde- Medresede lüzûmu kadar kâtib ve mubassır ve hademe buluncaktır.

- Mu'allimîn ve müstahdemînün Sûret-i Ta'yinleri-

Beşinci Madde- Mu'allimîn müze meclisi idâresi tarafından intihab ve makam-ı nezâretçe ta'yin olunur.

Altıncı Madde- Kâtibler müdir tarafından intihâb ve makam-ı nezâretçe ta'yin ve müstahdemîn-i sâire müdiriyyetçe intihâb ve ta'yin kılınır.

- Vezâif-i Me'mûrîn-

Yedinci Madde- Müdir, medresenin te'min-i intizâmına, tadrîsâtın hüsn-i ceyranına, mu'allimîn ile ketebe ve müstahdemînün teftîş-i vezâifine nezâret ve medreseye müte'allık nizâmât ve evâmiri icra eder ve mühim gördüğü umûru müze meclisi idâresine tebliğ ile mecliscé ittihâz edilecek karâra tevfi-kan mu'âmele-i lâzimeyi ifâ eyler.

Sekizinci Madde- Kâtib, müdirin gıyâbında vekâlet ederek medresenin demirbaş eşya defteriyle defâtir-ı sâireyi tanzîme ve mu'allimin ve müstahdemîn ile talebe vukûâtını tescîle ve evâmiri- mübellegayı bi'l-icrâ defter-i mahsûsuna kayda ve müdir tarafından havâle olunacak evrak üzerine mu'âmele-i muktaziyeyi ifâ ve ta'kir etmeye me'mûrdur.

Dokuzuncu Madde- Mubassır mu'allimîn ile talebenin devam defterine imzâlarını vaz' ettirerek derse devam edenlerle etmeyenlerin esâmisini mübeyyin rapor tanzîmiyle müdiriyyete itâ ve ders-hânelerde muhâfaza-ı intizâm ve âdâba itînâ eder.

Onuncu Madde- Hizmetçi, kapucu ile beraber medreseyi tathîr ve tanzîf ve medreseye

âid hâricî işleri de ifâ eyler.

Onbirinci Madde- Kapucu, medreseye girüp çıkanlara dikkat ve elbise ve kunduraları muhâfaza eder.

- Medrese Defterleri-

Onikinci Madde- Medresede künye, devâm, istatistik defterleri tutulur.

- Usûl-i Tadrîs -

Onüçüncü Madde- Medreseye onbeş yaşından aşağı talebe kabul edilmez.

Ondördüncü Madde- Medresede sınıf usûlü yoktur.

Onbeşinci Madde- Medreseye devâm, müddet ile mukayyed olmayıp talebenin isti'dâdına ve mu'allimîn takdîrine vâbestedir. Ancak, iki sene zarfında ibrâz-ı isti'dâd edemeyenler medreseye devâm ettirilmez.

Onaltıncı Madde- Ta'allüm eyledikleri sanâyi'de sâhib-i meleke oldukları mu'allimleri tarafından tasdik edilen talebeye san'atlarındaki mahâretleri derecesinin ta'yîniyle sene-i tadrîsiyye nihâyetinde icâzet-nâme ita kılınır; icâzetnâme nezâret-i celilenin ve medrese müdiriyyetinin mühr-i resmîleri ve mu'allimin ve meclisi idâre a'zâsının da mühr-i zâtîleri ile tahtim olunur.

Onyedinci Madde- İcâzet-nâme ahzinden sonra da tekemmül için medreseye devâm etmek isteyenler men' olunmaz.

- Ders Zamanları-

Onsekizinci Madde- Talebenin mikdân ve mesâlik ve meşâgili ile mevâsim nazar-ı dikkate alınarak ders zamanları müdiriyyet tarafından ta'yin olunur.

Ondokuzuncu Madde- Ders zamanlarında medreseye hâricden kimsenin duhûlüne ve talebe ile görüşmesine müsâade olunmaz.

Yirminci Madde- Her sene Ramazân-ı şerif ile eyyâm-ı resmîyyede medrese ta'til edilir.

- Mu'allimin ve müte'allimînün Devamı-

Yirmibirinci Madde- Mu'alliminin adem-i devamı halinde ücret-i tadrîsiyye hususunda nezâret-i celilece kabul olunan usûl tatbik edilir.

Yirmiikinci Madde- Bir sene zarfında bilâma'zeretin üç ay mütevâliyen medreseye devam etmeyen talebenin kaydı terkin olunur.

Ders Programı

- Hutût Kısmı-

Yirmiüçüncü Madde- Medresede sülüs ve celisi, nesih, ta'lik, rik'a, divanî, celî divanî, reyhânî, tuğra ta'lim olunur.

- Teclid ve Tezhib Kısmı -

Yirmidördüncü Madde- Teclid ve tezhib kısmında usul-i kadime-i şarkıyyede cild, tezhib, boyaların sûret-i ihzar ve terkibi, altun ezmesi, mücellid kalıpları imali, âhâr ve mühre, ebrî i'mali, resm-i hattı ve bi'l-hassa arabesk eşkal ta'lim edilir.

- Umûmi Dersler -

Yirmibeşinci Madde- Talebeye tarih-i hutut ve hattâtîn ile san'at-ı teclid ve tezhib târîhî muhtasaran tedris ve bunların tatbikâtı evkât-ı münasibede Evkâf-ı İslâmiyye müzesinde icra olunur.

- Talebenin Esbâb-ı Tefeyyüzü -

Yirmialtıncı Madde- Umûm-ı mekâtib-i vakfiyye hüsn-i hat mu'allimlikleri ile Evkâf-ı Humayun Nezâretince yazdırılacak yazılar, i'mâl ve tezhib etdirilecek mühim cildler ve elvâh için medrese me'zûnlarıyla hâricden tâlib olanlar arasında müsabaka icrâsiyla maharetçe tesâvî husûlünde medrese me'zunları tercîh kılınır.

- Talebe Asârının Teşhîri -

Yirmiyedinci Madde- Talebenin mu'allimîn tarafından intihâb ve müdiriyyetçe tensib edilecek âsârı medresenin tahtındaki mahall-i mâhsûsda sûret-i dâ'imede teşhîr olunur.

Yirmisekizinci Madde- Bir sene zarfında vücûda getirilip meclis-i idare canibinden takdîr edilecek âsâr, Ramazan-ı Şerif ta'tilinde bir ay müddetle medrese derûnunda umûma teşhîr kılınır.

Fi 6 Cemâziye'l-âhir sene 1334 ve fi 27 Mart sene 1332

A'zâdan	A'zâdan	A'zâdan
Ahmed Hakkı	Mehmed Ziya	Kemal

A'zâdan	A'zâdan
Armanak	İsmet

Evkâf-ı İslamiye Müzesi Meclis-i İdâresi Re'isi Reşad Fuad

Evkâf-ı İslâmiyye Müzesi Meclis-i İdaresinin 28 Mart sene 332 tarihli mazbatası sûretidir.

Cümle-i âsâr-ı hayriyye-i nezaret-penâhilerinden bulunan medresetü'l-hattâtîn'in idâresi meclis-i âcizânemize havâle buyurulmasına binâden medresenin te'min-i intizâm ve tekemmülüne dâir arz ve amîk tedkikât ve müzâkerât icrâsiyle tanzîm olunan ta'limât-name leffen huzûr-ı sâmi-i dâverânelerine takdîm kılınmağla iktizâsının ifâsı vâbeste-i re'y-i rezîn-ı âsafâneleridir. Ol bâbda emr ü fermân Hazret-i men lehû'l-emrindir.

A'zâdan	A'zâdan	A'zâdan
Ahmed Hakkı	Mehmed Ziya	Mahmud Kemal
	A'zâdan	A'zâdan
	Sakızlı Armanak	İsmet

Evkâf-ı İslamiyye Müzesi Meclis-i İdare Re'isi Reşad Fuad

Buyruldu-i âli-i nezaret-penâhi sûretidir.

Kuyûd-i vakfiyye kaleminde ba'de't-tescîl tatbik edilmek üzere Evkâf-ı İslâmiyye müzesi müdiriyyetine fi 12 Cemâziye'l-âhir sene 334

Evkâf-ı İslâmiyye Müzesi Müdiriyyetinin 4 Nisan sene 332 tarihli ve 22 numaralı müzekkiresi sûretidir:

Evkâf-ı İslamiyye müzesi meclis-i idâresi cânibinden medresetü'l-hattâtîn için tertîb ve tanzîm olunup zât-ı sâmi-i hazret-i nezâret-penâhînin "kuyud-ı vakfiyye kaleminde ba'de't-tescîl tatbik edilmek üzere Evkâf-ı İslâmiyye müzesi müdiriyyetine" buyrultusunu hâvî bulunan ta'limât-nâme gönderilmiş olmağla kuyûd-ı vakfiyye müdiriyyet-i aliyesine tevdi kılındı.

Ber-müceb-i müzekkire idârece mu'amele-i kaydiyye ifâ kılınmış olmağla buyruldu-i sâmi-i nezâret-penâhi mücebince tatbik edilmek üzere evrâk-ı esâsiyesi Evkâf-ı İslâmiyye müzesi müdiriyyetine i'ade kılınmıştır. Fi 16 Cemâziye'l-âhir sene 334, fi 6 Nisan sene 332

Yukarıda orijinali sunulan Hatta Okulu Yönetmeliği'nin tarafımızdan yapılan sadeleştirilmiş şekli şöyledir.

Hattat Okulu Yönetmeliği.

1. Madde- Doğunun güzel sanatlarından hatlar (yazılar), ciltleme ve süsleme usulünün öğretimi için İstanbul'da "Hattat Okulu" adıyla bir okul kurulmuştur.

2. Madde- Gerek yüce Osmanlı devleti, gerek diğer devletlerin uyruklarından olan Müslüman kimselerin tamamı, yönetmelik hükümlerine uymak şartıyla okula ücretsiz olarak devam edebilirler.

Yönetim

3. Madde- Okul İslam (Vakıflar) Müzesine bağlı ve yönetimi müze müdürlüğüne bırakılmıştır. Müze yönetim kurulu okulda aynı görev ve selahiyeti haizdir.

4. Madde- Okulda gereği kadar kâtib, mu-bassır¹ ve müstahdem bulunacaktır.

1. Mekteplerde öğrencilerin durumu ile yakından ilgilenen, düzenliliği sağlayan kimse..

Öğretmen ve Müstahdemlerin Atama Şekilleri:

5. Madde- Öğretmenler müze yönetim kurulu tarafından seçilip bakanlık makamınca atanırlar.

6. Madde- Kâtipler, müdür tarafından seçilip, bakanlık makamınca tayin edilir, diğer müstahdemler de müdürlükçe seçilir ve atanırlar.

Memurların Görevleri

7. Madde- Müdür, okulun disiplinini sağlamayı, öğretimin güzel bir şekilde yürütülmesini, öğretmenlerle kâtipler ve müstahdemlerin görevlerini denetlemeyi gözetir, okulla ilgili işleri kural ve emirleri yürütür ve önemli gördüğü işleri müze yönetim kuruluna ileterek kurulca alınacak karara uygun olarak gerekli işlemi yapar.

8. Madde- Kâtip, müdürün bulunmaması halinde ona vekalet ederek okulun demirbaş eşya defteriyle diğer defterlerini düzenlemek, öğretmen, müstahdem ve öğrencilerle ilgili olup biten hadiseleri kayd etmek, tebliğ edilen emirleri özel defterine geçirmek, müdür tarafından havale edilecek evrak üzerine gerekli işlemi yapmak ve takib etmekle görevlidir.

9. Madde- Mubassır, öğretmenler ile öğrencilerin devam defterlerine imzalarını attırarak, okula devam edenlerle etmeyenlerin adlarını belirten rapor düzenleyip müdürlüğe vermeye, dersanelerde disiplin ve adabı korumaya özen gösterir.

10. Madde- Hizmetçi, kapıcı ile beraber okulu temizler ve okula ait dış işleri de yapar.

11. Madde- Kapıcı, okula girip çıkanlara dikkat eder ve elbise ile ayakkabıları korur.

Okul Defterleri

12. Madde- Okulda künye, devam ve istatistik defterleri tutulur.

Öğretim Usulü

13. Madde- Okula 15 yaşından aşağı öğrenci kabul edilmez.

14. Madde- Okulda sınıf usulü yoktur.

15. Madde- Okula devam süre ile sınırlı olmayıp öğrencinin yeteneğine ve öğretmenin takdirine bağlıdır. Ancak iki yıl içinde yeteneğini gösteremeyenler okula devam ettirilmez.

16. Madde- Öğrendikleri sanatlarda me-
leke² sahibi oldukları öğretmenleri tarafından onaylanan öğrencilere sanatlarındaki becerileri dereceleri belirtilerek öğretim yılı sonunda icâzet-nâme³ verilir. İcâzet-nâme bakanlık ve okul müdürlüğünün resmi mühürleri, öğretmenler ve yönetim kurulu üyelerinin şahsi mühürleri ile mühürlenir.

17. Madde. İcâzet-nâme aldıktan sonra olgunlaşmak için okula devam etmek isteyenler engellenmezler.

Ders Zamanları

18. Madde- Öğrencilerin sayı, meslek ve uğraşları ile mevsimler gözönünde bulundurularak ders zamanları müdürlük tarafından belirlenir.

19. Madde- Ders zamanlarında okula dışarıdan kimsenin girmesine ve öğrencilerle görüşmesine izin verilmez.

20. Madde- Her yıl Ramazan ayı ile resmi günlerde okul tatil edilir.

Öğretmen ve Öğrencilerin Devamı

21. Madde- Öğretmenlerin devamsızlığı halinde ders ücreti hususunda bakanlıkça kabul olunan usul uygulanır.

22. Madde- Bir yıl içinde mazeretsiz olarak üç ay ardarda okula devam etmeyen öğrencilerin kaydı silinir.

Ders Programı

Hat Bölümü

23. Madde- Okulda sülüs ve celi sülüs⁴, nesih⁵, ta'lik⁶, rik'a⁷, divânî, celi divânî⁸, reyhanî⁹ ve tuğra öğretilir.

Cilt ve Tezhib Bölümü

24. Madde- Cilt ve tezhib bölümünde eski doğu usulünde cilt, tezhip, boyaların hazırlanma şekli ve oluşturulması, altın ezmesi, mücellit kalıpları yapımı, âhâr¹⁰, mühre¹¹ ve ebrû¹² yapımı, hat şekli ve özellikle arabesk şekiller öğretilir.

2. Tekrarlaya tekrarlaya meydana gelen alışıklık, yatkınlık, yordam.
3. Daha önce medreselerde yetişen öğrencilere verilen diplomadır.
4. Harflerinin altıda dört parçası düz, iki parçası devrik yazılan yazı çeşidi. Bunun kalın yazılanına celi sülüs denir.
5. Kalınlığı sülüs yazının üçte biri kadar olan ve Kur'an, tefsir ve hadis yazmakta çok kullanılan bir yazı çeşidi.
6. Kalınlığı sülüs kadar olan, bütün harfleri devrik yazılan İran yazısı.
7. Harflerin çoğu bitişik olan ve çabuk yazıldığından dolayı mektup ve saire yazmakta kullanılan yazı çeşidi.
8. Ferman ve beratlarda kullanılan ve rika'nın birleştirilmesinden doğan yazı çeşidi.
9. Kalınlığı sülüs kadar olan, içinde gözü kapalı harf bulunmayan ve Kur'an ile dua yazmakta kullanılan yazı çeşidi.
10. Hattatların kullandıkları, kağıda sürülen nişastalı yumurta.
11. Kağıt ve saireyi cilalamak için kullanılan billur top.
12. Kitap ciltlerinin iç kaplarında, tezhiplerin dış kısımlarında ve buna benzer sanat eserlerinde yardımcı bir süsleme unsuru olarak kullanılan, hareli, motifli boyama usulü.

Genel Dersler

25. Madde- Öğrencilere hat ve hattatların tarihiyle cilt ve tezhib sanatının tarihi özet olarak okutulup bunların uygulamaları uygun vakitlerde İslam Vakıfları Müzesi'nde yapılır.

Öğrencilerin Yükselme Sebepleri

26. Madde- Bilumum vakıf mekteplerin güzel hat öğretmenlikleri ile Vakıflar Bakanlığı'nca yazdırılacak yazılar, yaptırılacak ve tezhib ettirilecek önemli ciltler ve levhalar için okul mezunlarıyla dışarıdan istekli olanlar arasında yarışma yapılarak beceri bakımından eşitlik olması halinde okul mezunları tercih edilir.

Öğrencilerin Eserlerinin Teşhiri

27. Madde- Öğrencilerin öğretmenler tarafından seçilip müdürlükçe uygun görülecek eserleri okulun altındaki özel yerde devamlı olarak teşhir olunur.

28. Madde- Bir yıl içinde meydana getirilip yönetim kurulu tarafından takdir edilecek eserler Ramazan-ı şerif tatilinde bir ay süreyle okul içinde umuma teşhir edilir.

6 Cemaziye'l-ahir sene 1334 H. (3 Nisan 1916 M.)

Üye	Üye	Üye
Ahmed Hakkı	Mehmed Ziya	Kemal
Üye	Üye	
Armanak	İsmet	

İslam Vakıfları Müzesi Yönetim Kurulu Başkanı Reşad Fuad.

İslam Vakıfları Müzesi Yönetim Kurulunun 29 Mart 1332 H. (5 Nisan 1916 M.) tarihli kararnamesinin suretidir

Bakanlıkların hayrat eserleri cümlesinden olan Hattat Okulu'nun yönetimi acizane kurulumuza bırakılmış olduğundan okulun intizamının sağlanması ve olgunlaştırılmasına dair geniş ve derin incelemeler ve görüşmeler yapılarak düzenlenen yönetmelik ekli olarak doğruluk seuer yüce makamlarına sunularak gereğinin yapılması bakanlıklarına yakışır olan sağlam düşüncelerine bağlıdır. Bu hususta emir ve buyruk ,emretme yetkisi kendinin olan Hazretlerindir.

Üye	Üye	Üye
Ahmed Hakkı	Mehmed Ziya	Mahmud Kemal
Üye	Üye	
Sakızlı Armanak	İsmet	

İslam Vakıfları Müzesi Yönetim Kurulu Başkanı Reşad Fuad

Yüce Bakanlık buyruğu suretidir.

Vakıf Kayıtlar kaleminde tescil edildikten sonra uygulanmak üzere İslam Vakıflar Müzesi Müdürlüğü'ne 12 Cemaziye'l-ahir 1334 H (9 Nisan 1916 M.)

İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü'nün 4 Nisan 1332 H (11 Nisan 1916 M.) tarihli ve 22 no'lu yazısının suretidir.

İslam Vakıfları Müzesi Yönetim Kurulu tarafından Hattat Okulu için düzenlenip bakan hazretlerinin "Vakıf Kayıtlar Kaleminde tescil edildikten sonra uygulanmak üzere İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü'ne" buyruğunu ihtiva eden yönetmelik ,gönderilmiş olmakla Vakıf Kayıtlar Müdürlüğü'ne tevdi edildi.

Yazı uyarınca idare tarafından kayıt işlemi yapılmış olmak suretiyle yüce bakanlık buyruğu gereğince uygulanmak üzere esas evrakı İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü'ne iade edilmiştir.

16 Cemaziye'l-ahir 1334 H. (13 Nisan 1916 M.)

Yirmisekiz maddeden oluşan ve orijinaliyete sadeleştirilmiş şekli yukarıda tetkikinize sunulan bu yönetmeliğin incelendiğinde de görüleceği üzere aşağıdaki bilgileri ihtiva ettiği anlaşılmaktadır.

1. Hat, cilt ve tezhib sanatlarının doğuya ait güzel sanatlardan olduğu,

2. Devletin başkenti olan İstanbul'da hat, cilt ve tezhib sanatlarının öğretim ve eğitimi için "**Hattat Okulu**" adında bir okulun kurulduğu.

3. Okulun, bu yönetmelik hükümlerine uymak şartıyla ücretsiz olarak isteyen her Müslümana açık olduğu,

4. Okul, "**Hattat Okulu**" diye adlandırılmış olmakla beraber burada hat derslerinin yanında cilt ve tezhib sanatlarıyla ilgili eğitimin de yapılmasının öngörüldüğü,

5. Okulun İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü'ne bağlı olup, bu müzenin idarecileri tarafından yönetileceği,

6. Okulda görev alacak öğretmenlerin müze yönetim kurulunca seçilip Vakıflar Bakanlığı'nca atanacağı,

7. Okulda görev yapacak genel idare personelinin müdür tarafından seçilip bakanlıkça atanacağı, yardımcı hizmet personelinin de doğrudan müdür tarafından atanacağı,

8. Müdür, kâtip, gözetici, hizmetçi ve kapıcı gibi görevlilerin nasıl çalışacaklarının maddeler halinde belirtildiği,

9. Okulda künye, devam ve istatistik defterleri olmak üzere 3 ayrı defter tutularak ilgili hususların muntazaman bunlara işlenilmesi,

10. Okula alınacak öğrencilerin asgari yaşı 15 olarak tesbit edilmiş olmakla beraber azami sınır belirleyen bir kayda yer verilmemiş olduğundan 15 ve daha yukarı her yaştaki istekli-nin katılma imkanının olduğu,

11. Eğitim sisteminde sınıf usulü olmadığı, okula devam etmenin belirli bir süresi olmayıp bu hususun öğrencilerin yetenekleriyle öğretmenlerinin değerlendirmelerine göre tesbit edileceği ve iki yıl içinde yeteneklerini isbat edemeyenlerin bu süre sonunda okula devam edemeyecekleri,

12. Öğrencilerin öğrendikleri sanatlarda meleke sahibi oldukları öğretmenler tarafından onaylanması halinde bunlara öğrenim yılı sonunda öğrenim seviyelerini belirleyen diploma verileceği,

13. Mezun olan öğrencilerin, diplomalarını aldıktan sonra sanatlarını daha çok geliştirmeye istekli olmaları halinde okula devam etmelerinde sakınca olmayacağı,

14. Ders zamanlarının, öğrencilerin miktar, meslek ve meşguliyetleriyle mevsimler gözönünde bulundurularak müdür tarafından belirleneceği, ders saatlerinde dışardan kimse-nin okula alınamayacağı ve öğrencilerle görüşmelerine izin verilemeyeceği,

15. Okulun her yıl Ramazan ayı ile resmi tatil günlerinde tatil edileceği,

16. Öğretmenlerin devamsızlığı durumunda ders ücreti konusunda bakanlığın kabul ettiği usulün uygulanacağı ve öğrencilerden bir yıl içinde üç ay süreklili devam etmeyenlerin kaydının silineceği,

17. Okulun hat bölümünde muhtelif yazı çeşitleriyle tuğra olmak üzere 9 çeşit yazı öğretileceği, cilt ve tezhib bölümlerinde ise bu sanatlarla ilgili olarak boyaların hazırlanması, oluşturulması, altın, ezmesi, kalıplar yapılması, ahar, mühre ve ebru yapımının yanında hat şekillerinin öğretileceği,

18. Diğer taraftan öğrencilere hat ve hattatların tarihiyle cilt ve tezhib sanatlarının geçmiş hakkında özet bilgiler verileceği,

19. Vakıf mekteplerdeki güzel hat öğretmenliklerine atamalarda, bakanlıkça yazdırılacak yazı ve levhalarla yaptırılacak cilt ve tezhiblerde okul mezunlarının dışında isteklilerin bulunması halinde yarışma düzenleneceği, eşitlik halinde ise okul mezunlarının tercih edileceği,

20. Öğrencilerin eserlerinden öğretmenler tarafından seçilip müdürlükçe uygun görülenlerin okulun altındaki özel bölümde teşhir edileceği,

21. Bir yıl içinde meydana getirilip

yönetim kurulu tarafından takdir edilecek önemli eserlerin Ramazan tatilinde bir ay okul içinde herkese açık olacak şekilde sergileneceği ifade edilmektedir.

İslam Vakıfları Müzesi'nin Yönetim Kurulu Başkanı ve beş üyesinin imzasıyla 6 Cemaziye'l-ahir 1332 H. (3 Nisan 1916 M.) tarihinde kararlaştırılan bu yönetmelik aynı kurulun 29 Mart 1332 H. (5 Nisan 1916 M.) tarihli kararname ekinde gereği yapılmak üzere Bakanlık makamının onayına sunulmuştur. Bu kararnamede geçen ifadelerden sözkonusu hattat okulunun daha önceki bir tarihte kurulmuş olup bilahere İslam Vakıfları Müzesi Yönetim Kurulu'na bağlandığı anlaşılmaktadır.

Bakanlık makamınca incelenip tasvip gören bu yönetmeliğin, Vakıf Kayıtlar Müdürlüğü'ndeki ilgili kütük defterine kaydedildikten sonra uygulanmak üzere 12 Cemaziye'l-ahir 1334 H. (9 Nisan 1916 M.) tarihinde İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğüne iade edilmiştir.

Bakanlığın bu emri istikametinde hareket eden İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü, sözkonusu yönetmeliği ilgili kütük defterine kaydedilmek üzere 4 Nisan 1332 H. (11 Nisan 1916 M.) tarih ve 22 sayılı yazısıyla Vakıf Kayıtlar Müdürlüğü'ne göndermiştir.

Vakıf Kayıtlar Müdürlüğü'nce ilgili kütük defterlerine kaydedilen sözkonusu yönetmelik Bakanlık Makamının onayları uyarınca uygulanmak üzere 16 Cemaziye'l-ahir 1334 H. (13 Nisan 1916 M.) tarihinde İslam Vakıfları Müzesi Müdürlüğü'ne iade edilmiştir. Böylece yönetmelik hazırlandığı tarihten 10 gün sonra yürürlüğe girerek bahse konu hattat okulunun çalışmaları disipline edilmiştir.

Sunulan yönetmelikte yer alan amaçlar ve belirtilen özelliklerle 1916 yılında Vakıflar Bakanlığı'nca açılan bu okulun kaç yıl devam ettiği ve ne kadar öğrenci yetiştirdiğine dair kesin bilgiye sahip değiliz. Bu konuda derinlemesine araştırma yapıldığı takdirde bilinmeyen bu hususların ortaya çıkarılacağını sanıyoruz. Ancak güzel sanatların hat, cilt ve tezhib gibi üç önemli dalında az da olsa yetenekli ve becerikli ustaların öğrenim gördüğü sözkonusu okulun önemli bir okul olduğuna inanıyoruz. 1916 yılından sonra İstanbul'da yetişen hattat, mücellit ve müzehhiblerin çoğunun büyük bir ihtimalle bu okuldan mezun olduklarını ümid ediyoruz.

Arzedildiği üzere okulun kaç yıl öğretme açık kaldığı ve ne kadar mezun verdiği kesin olarak bilinmemekle beraber kurulup hizmete açıldığı bir gerçektir. Sunulan belge bu gerçeği ortaya koymaktadır. Vakıflar Bakanlığı'na

— اصول قرآنی —

اوله قرآنی ماده — مدرسہ یہ اولہ بہرہ یافتہ تدریسی طلبہ قبول ایڈمز
اولہ در قرآنی ماده — مدرسہ وہ فقط اصولی یوقد۔

اولہ قرآنی ماده — مدرسہ یہ دوام مدت الیہ مقید اولیوب طلبہ نلک استعدادینہ و عملک تقدیرینہ وابستہ در . انجمن قرآنی سنہ لایق
ایران استعداد اینجینہ مدرسہ یہ دوام ایڈمز

اولہ قرآنی ماده — تعلیم ایضاً ضابطہ صاحب ملکہ اولہ قدری معامری یوقد نہ تقدیرینہ ایضاً طلبہ یہ مقدرینہ کے ملازمتی درجہ تسلیم
سنہ تدریسہ یزیدہ اجازت نامہ اعطاء فنور : اجازت نامہ نظا یعلیلہ کہ و مدرسہ یہ بر نلک مہر سیکری و معلمیہ مجلس ادارہ اعضاء
مہر داری ایڈمنسٹریٹو۔

اولہ قرآنی ماده — اجازت نامہ یوقد نہ منکرہ وہ تکمیل ایچوہ مدرسہ یہ دوام تعلیم ایستہ تدریس و افتاز

— درسی نائزک —

اولہ قرآنی ماده — طلبہ نلک مقداری و مسائلک و مشائخ الیہ مؤاسر نظر وقتہ الہ زوقہ درسی نائزکی مدرسہ یہ طرز تفسیر اولونور
اولہ طغوزینجی ماده — درسی نائزک مدرسہ یہ غایبہ کہ نلک دخولتہ و طلبہ ایڈکو۔ و شہ سنہ مساعدہ اولونواز
قرآنی ماده — لہ سنہ رضائہ شریف الیہ ایام سیمہ وہ مدرسہ یہ تعطیل ایضاً

— معلمیہ و تعلیمک درامی —

قرآنی ماده — معلمیہ عدم درامی حالہ اجرت نہ تدریسہ حضور مندرہ نظا یعلیلہ قبول اولانہ اصول نظریہ ایضاً
قرآنی ماده — بر سنہ طرز بلا معذرتہ اوج ای متوالیا مدرسہ یہ دوام ایچہ نہ طلبہ نلک قیدہ تدریسہ اولونور

— درسی پروگرام —

— خطوط قلمی —

قرآنی قرآنی ماده — مدرسہ وہ : تحت و جلیسہ ، نسخ ، تعلیم ، رقم ، دیوانی ، جلی دیوانی ، مجال ، طرز تعلیم اولونور

— تجلیہ و تزکیب قلمی —

قرآنی در قرآنی ماده — تجلیہ و تزکیب قلمی : اصول قدیم شرقیہ وہ جلد ، تزکیب ، پروازک صورت اعضاء و ترکیب التوہذیہ
مجید قابلہ اعمال ، اھما و مہرہ ، ابرک اعمال ، رسم خطی و بالخاصہ الیہ اسلک اشکال تعلیم ایضاً

— عمومی دیکر —

قرآنی قرآنی ماده — طلبہ یایع خطوط و خطا طلبہ الیہ صنعت تجلیہ و تزکیب قلمی خصوصاً مدرسہ یہ و پروازک تطبیقات و افتاز
اوقاف اسلامیہ موزہ سنہ اجرا اولونور

— طلبہ کے اسبابِ تفریح —

یومی نتیجی مادہ — عمومی کتاب و قیفہ حسب خط معلّمکری ایلم اوقاف بھی پورہ نظام نتیجی یا زدی پورہ یا ایلم اعمال و تہذیب ایلم جلد
مہم جلد لہ والواج ایچوبہ مدرسے مازونر ایلم خاصیتہ طالب اولیادارہ سندہ سابقہ اجرایلم مانتیجہ شادی حمولندہ مدرسہ
ماذونری تفریح قلمو۔

— طلبہ انارینک تشریحی —

یومی نتیجی مادہ — طلبہ انک — معاینہ ظرفہ انتخاب و مدیر نتیجہ تہذیب ایلم جلد — آٹاری، مدرسہ انک تفریحی محل
مخصوصہ صورت دائمہ تشریحی اولو۔

یومی نتیجی مادہ — برسنہ ظرفہ وجودہ کتیریلوب، مجلس ادارہ جائیدہ تقدیر ایلم جلد انا۔ رضانہ تفریحی تنظیمندہ
برای مدرسہ مدرسے درونظ عمومی تشریحی قلمو۔ ۱۹۱۱ء مارچ ۱۹۱۲ء مارچ ۱۹۱۳ء

اعضادہ	اعضادہ	اعضادہ	اعضادہ	اعضادہ	اعضادہ
احرفی	محمّد ضیا	طاک	ایمانہ	اعضادہ	اوقاف اسلامیہ مدرسہ کجیسی ادارہ
			عصمت	اعضادہ	ریشا و فواد

اوقاف اسلامیہ مدرسہ کجیسی ادارہ سنک ۹۹ مارچ ۱۹۱۳ء تاریخ مقررہ صورتی۔

جملہ انارینک نظامیہ تہذیبیہ بولندہ مدرسہ الحفظ طلبہ ادارہ کجیسی عا جزانہ مدرسہ ہوالیہ جو لیسٹہ بناؤ مدرسہ انک تفریحی تنظیم
تکملہ دائرہ عیبہ و عیسہ تہذیبات و مذاکرات اجرایلم نظم اولیادہ تعلیمات نام لفا حوزہ تہذیبیہ ادارہ لہ تقدیر قلمو اقصا سنک
ایفاہ و ایسنہ تہذیبیہ ریزہ اصفاہ لہ اولیادہ اوقاف اسلامیہ مدرسہ کجیسی ادارہ

اعضادہ	اعضادہ	اعضادہ	اعضادہ	اعضادہ	اعضادہ
احرفی	محمّد ضیا	محمّد کمال	ساقیہ	اعضادہ	اوقاف اسلامیہ مدرسہ کجیسی ادارہ
			ایمانہ	اعضادہ	ریشا و فواد
			عصمت	اعضادہ	

یوردی علیا مع ینعی مورید -

تود و قیقه قلعه به بد التسیل تطیبه ایطلا اورزه اوقاف اسلامیه موزه کی مدیرتیه | ۲۱۰۰/۲۱۰۰

اوقاف اسلامیه موزه کی مدیرتیه ۴ سیمه ۱۱۰۰ یا ۱۱۰۰ و کرمی یا اور و لو نه کرمه کی مورید -

اوقاف اسلامیه موزه کی مجلس اداره کی حاجتونه مدرسه الخطاطیه امجوده ترتیب و نظیر الیون ذات رتی حفت نظایر تکیه لایقود و قیقه قلعه به بد التسیل تطیبه ایطلا اورزه اوقاف اسلامیه موزه کی مدیرتیه « یولتسه حادی بران نه تعلیم نامه کوندسه طبعه و طبعه تود و قیقه مدیرتیه علیا مع ینعی مورید »

بر موجب مذکوره اداره مع معامله قیبه ایضا قلعه او طبعه یوردی مع نظایر تکیه امجوده تطیبه ایطلا اورزه او اوقاف اسلامیه کی اوقاف اسلامیه موزه کی مدیرتیه اعاده قلعه - | حادی اور ۱۱۰۰/۲۱۰۰